

Primáš (R. primašis)

Zuzana Jurková

Označení *primáš* poukazuje na toho, kdo hraje *prim*, tedy první housle v lidové cimbálové kapele nebo v jiném hudebním souboru (v městském prostředí např. kavárenské kapele). Šlo o nejvýznamnějšího hudebníka, autoritu nejen pro hudební dovednosti, ale i pro sílu osobnosti. Soubor se podle něj často nazýval a v jistém smyslu byl chápán jako "jeho". (Někdy byl jako vedoucí souboru chápán i jiný hudebník, zejména hráč na *cimbál*.) Mezi hudebníky, kteří stáli v komunitách slovenských a maďarských Romů na vysokém společenském stupni (nejvyšší statut měli členové kavárenských kapel), představoval *primáš* aristokracii.

Význam *primáše* je vysvětlitelný tím, že jeho hra odrážela i utvářela individuální tradici kapely: repertoár a zejména ornamentiku a agogiku.

Primáš pocházel obvykle z hudebnických rodiny. Své zkušenosti získával od dětství hrou v kapele příbuzných, a teprve tehdy, když si vytříbil vlastní interpretační názor, založil vlastní soubor.

Primáš byl chápán i jako představitel celé kapely (s ním se domlouvaly zakázky i vyjednávala odměna, přičemž *primáš* dostával větší podíl než ostatní hudebníci).

Primáši uzavírali obvykle i manželství s dcerami hudebníků, čímž se posilovala hudebnická orientace rodiny.

Mezi významné *primáše* na jižním Slovensku patřili od konce 18. do počátku 20. století příslušníci rodiny Ráčzovců, dále Biháriů, Berkiovců a Rinaldiovců, na Moravě proslul Jožka Kubík, z východního Slovenska do Čech (Rokycany) přesídlil rod Giňovců, z nějž pocházel např. *primáš* Karol Giňa, zatímco mladší členové rodiny se věnují *rompopu*.